

På uppdrag av Afghanistan-nytt åkte Börje Almqvist i början av oktober till Afghanistan för att undersöka fenomenet urbanisering. Börje sitter i SAKs styrelse och har mångårig erfarenhet av Afghanistan. Hans resa resulterade i en rad artiklar och reportage. Du läser dem i det här numret av Afghanistan-nytt.

På affärsgatan Jade Maiwand i Kabul myllrar det av folk och en febril aktivitet råder.

Kabul drabbat av

TEXT & BILD: BÖRJE ALMQVIST

Ungen huvudstad i världen har någonsin växt så snabbt som Afghanistans huvudstad Kabul. Befolkningen har ökat från cirka en miljon människor 2001 till minst 4,5 miljoner idag. Den dramatiska befolkningsökningen har satt sina spår. De flesta människor saknar el, (de som ändå har el har bara ström några få timmar per dygn), vatten och avlopp, kommunaltrafik, sophämtning, ja allt som betraktas som normalt för att livet ska fungera i en storstad. Den kommunala servicen i

Afghanistan är minimal men situationen i Kabul är värst. Statsförvaltningen har en minimal budget i jämförelse med behoven. Den kompetens som behövs saknas. Dessutom är korruptionen utbredd.

– 20 procent av Kabuls befolkning har tillgång till vatten, färre än vart femte hushåll har ett avlopp och sophämtning sker bara regelbundet i halva staden. De avloppssystem som finns är i dåligt skick. Hälften har gått sönder och resten är dåligt förbundna med det centrala avloppssystemet, berättar Dr Pushpa Pathak, chefsrådgivare

Dr Pushpa Pathak.

svår växtvärk!

på Kabuls stadsförvaltning.

Hon konstaterar att urban utveckling inte prioriteras av vare sig afghanska myndigheter eller av biståndssamfund. När Dr Pushpa Pathak talar om Kabul så talar hon bara om en tredjedel av staden. 70 procent av staden ligger nämligen utanför stadsplanen och stadsförvaltningens ansvar. Egentligen finns det ingen stadsplan heller. Den har avskaffats, men stadsförvaltningen arbetar i huvudsak som om den fanns. Utanför "stadsplanen"; i de så kallade "oreglerade områdena", har förvaltningen inget ansvar och det finns så gott som ingen kommunal service i dessa områden där det bor minst tre miljoner människor.

Däremot finns planer på en ny

stadsplan, men inte några pengar för att göra något mer än det man gör idag.

– Det viktigaste när det gäller stadsutveckling är situationen i de oreglerade områdena. Vi måste göra något åt situationen eller så får vi en hälsokris. Det saknas rent vatten och hälsovård, säger Zeenat Garewal, chef för biståndsorganisationen Acted och fortsätter: Det behövs infrastruktur – vägar, avlopp och sophämtning.

**Zeenat
Garewal.**

DE "NYA" KABULBORNA (de som flyttat in efter 2001) har olika bakgrund men flertalet är återvändande ►

Mäktig betongkloss – Cinema Pamir i Kabul. Till höger, ett hus där gatuplanet restaurerats till att inhysa affärer. Övervåningen är alltså en ruin.

► flyktingar från Iran och Pakistan.

– Mellan två och två och en halv miljoner av Kabuls invånare är återvändande flyktingar. Dessutom finns det omkring 45 000 internflyktingar undan kriget i södra Afghanistan, säger Pathak.

Att folk har sökt sig till Kabul och andra städer har flera orsaker, de flesta av ekonomisk karaktär.

– Huvudorsaken till att återvändande flyktingar söker sig till Kabul är att de inte längre har tillgång till jorden i de områden de en gång flydde ifrån. Andra har jord men kan inte återvända hem på grund av pågående konflikt på hemorten, förklarar Arzo Mirzad på Norska flyktingrådets kontor i Kabul.

Hon betonar att den enda utkomstmöjligheten på landsbygden är jordbruk och om det inte finns arbete inom jordbruket måste man söka sig till städerna. Detta förstärks också av den svåra torkan.

I MÅNGA FAMILJER är det vanligt att männen på sommaren åker in till städerna för att arbeta. Men i och med att torkan återkommer slutar det

ofta med att de flyttar in till städerna för gott.

Men det finns även andra skäl till att folk väljer att lämna landsbygden.

– Förbudet mot opiumodling har lett till att folk i provinserna Sar-i-Pul, Nangahar och Badakshan har emigrerat till städerna eftersom de inte kan försörja sig på andra grödor, säger Paula Kantor, chef för det Sida-stödda forskningsinstitutet Afghan Research and Evaluation Unit, AREU, i Kabul.

Dessutom har många flyktingar förlorat sin mark och sina hem under åren i exil. Ett av det norska flyktingrådets uppgifter är att hjälpa folk att få tillbaka jord och hem.

– Under tiden i exil la kommandanter ofta beslag på folks mark och sålde den vidare. Omkring halva befolkningen har inga officiella dokument på att de äger sin jord eller sitt hus, säger Azro Mirzad.

Hälften av de som återvänder är dessutom födda i exil och saknar kunskap i hur man driver ett jordbruk.

STADSFÖRVALTNINGEN är självständiga enheter och ska planera för städernas utveckling efter instruktioner från

departementet för lokalstyre men....

– Förvaltningarna har ingen kapacitet att planera på egen hand. I Herat (Afghanistans tredje största stad) finns det till exempel bara fyra datorer för hela stadsförvaltningen. De saknar dessutom information om förhållandena i de städer de ska förvalta och vet inte heller hur man genomför undersökningar, berättar Jamal Nazir, samordnare på departementet för policy och samordning på ministeriet för stadsutveckling i Kabul.

Därför får ministeriet efter bästa förmåga sköta planeringen åt landets 157 stadsförvaltningar.

– Ministeriet är i en bättre position att planera än stadsförvaltningarna, säger Jamal Nazir.

Vidare är de statliga lönerna mycket låga. En tjänsteman tjänar cirka 400 kronor i månaden.

– Det är svårt att motivera och finna kompetent personal utifrån rådande förutsättningar, säger Nazir.

Ministeriet har också ekonomiska problem.

Jamal Nazir.

– Vi gjorde upp en budget för åren 2008-2013 på 1,8 miljarder dollar för det nationella stadsprogrammet men finansministeriet skar ned den till 760 miljoner dollar. Vi tvingas till lobbying för att få in mer pengar. Det är allt vi kan göra. Vi ska försöka få långfristiga lån för att klara av det, säger Jamal Nazir.

Trots bristen på pengar till social service och upprustning av vägnätet i de större städerna runt om i landet finns det stora planer. Den afghanska staten planerar att bygga en helt ny stad, Dehsabz City, för 50 miljarder dollar två mil nordost om Kabul.

HUR DET SKA GÅ TILL är lite oklart men för att få fram kapital har det talats om att sälja och arrendera ut statlig mark och använda skattepengar och att engagera näringslivet i projektet. Skatteunderlaget i Afghanistan är så lågt att största delen av statsbudgeten är biståndsfinansierad.

Den näst största sektorn för investeringar i landet är byggbranschen, men byggandet beräknas ha sjunkit med 30 procent i Kabul och med 50 procent i övriga landet det senaste året.

– En ny stad löser inte Kabuls problem. Man kan inte skapa en ny stad och önska bort den gamla. Man måste lösa Kabuls problem. De grundläggande problemen med dåliga gator, bristande sanitet, vatten och avlopp med mera existerar fortfarande, kommenterar Paula Kantor.

För den som åkt runt i Kabul känns skillnaden på de stora planerna och Kabuls verklighet stor. Folk saknar mycket av det en normal människa borde kunna förvänta sig av tillvaron. Tusentals människor i de oreglerade områdena hotas av att få sina hem jämnade med marken. Till exempel i Kart-e Nau i Bagrami-distriktet där stadsförvaltningen sålt mark till en organisation och tänker vräka 250 fattiga människor som ockuperat en övergiven byggnad och jämna ytterligare 500 bostäder med marken. Det som kan rädda människorna i området från att bli bostadslösa är om handelsministeriet vinner en rättstvist mot Kabuls stadsförvaltning. Enligt ministeriet har stadsförvaltningen sålt ministeriets mark.

” En ny stad löser inte Kabuls problem. Man kan inte skapa en ny stad och önska bort den gamla. Man måste lösa Kabuls problem. De grundläggande problemen med dåliga gator, bristande sanitet, vatten och avlopp med mera existerar fortfarande.

PAULA KANTOR, AREU

Den ockuperade byggnaden tillhör ett företag som sedan många år hyr marken av ministeriet. Om ministeriet vinner blir troligtvis inte de bostadslösa utkastade före vintern.

VARFÖR SATSAS det så lite på att ge stadsborna rent vatten och avlopp?

Varför finns det inga pengar till att rena utsläppen från Kabuls alla småindustrier?

Varför har man fortfarande inte lyckats ge Kabulborna elektricitet så att de som har råd inte förorenar luften med sina dieselgeneratorer?

Och vem ska ha råd att bo i den nya staden om den blir av när 40 procent av befolkningen i Kabul och övriga landet lever så långt under existensminimum att man inte ens klarar av att köpa den mat man behöver för att inte bli undernärdd?

Kostnaden för byggandet av Dehsabz City (50 miljarder dollar) kan jämföras med Världsbankens anslag för förbättringar av sanitet, dricksvattnet, sophantering, elektricitet, trottoarer, dricksvatten och gatubelysning i landets befintliga städer: 25 miljoner dollar.

Ett annat problem är korruptionen. Vare sig man talar med affärsmän, biståndsarbetare eller folk inom stadsförvaltningen så kommer de förr eller senare in på problemet med mutor.

– Det är omöjligt att samarbeta

med stadsförvaltningen. De vill bara ha mutor och när vi skulle göra våra undersökningar inför ett biståndsprojekt, så krävde de att deras folk skulle följa med oss och insisterade på 70 dollar om dagen i traktamente, berättar chefen för en organisation som tidigare genomfört infrastrukturprojekt i Kabul.

ATT DET INTE STÅR rätt till inom de olika stadsförvaltningarna eller det lokala styret i övrigt i Afghanistan är uppenbart. Det nya direktoratet för lokalt styre som etablerades i augusti förra året har skapats för att försöka göra något åt saken. Att det inte är det lättaste och att situationen är mycket allvarlig framgår av en platsannons från direktoratet i början av året där situationen beskrivs som mycket allvarlig.

”Med utgångspunkt från de senaste utvärderingarna av styret i landet är de flesta inblandade i tillhandahållande av säkerhet och service till Afghanistans folk överens om att dåligt styre är en viktig anledning till landets osäkerhet och instabilitet. Det finns ett växande antal utmaningar som hotar freden och stabiliteten och dåligt styre är det mest påtagliga bland dem. Bristen på professionella människor och korruption har bidragit till den försämrade situationen runt om i landet. Därför har folket fjärrat sig från staten och det har uppstått ett ökat gap mellan folket och staten.”

Om det nya direktoratet kan förändra situationen får framtiden utvisa men något har hänt det senaste året.

– Vi har nu för första gången gjort upp våra strategier och planer med stadsförvaltningar i samråd med folket, berättar Jamal Nazir på ministeriet för stadsutveckling. ■

Börje Almqvist är Afghanistanexpert, journalist och styrelseledamot i SAK. Börje har mångårig erfarenhet av Afghanistan och har arbetat för SAK i fält.